

INTERVJU MED JULIA OCH ERNST BRODIN, MOVIKEN

- Ja, jag sitter här hos herr och fru Brodin i Moviken, och nu vill jag börja med att fråga herr Brodin om när och var han är född och sitt föräldrarhem, var det var, och vad pappan gjorde, å lite sånt där.

- Jag är född den 18 oktober 1885, å född i Strömbacka. Min fader var skogvaktare å jag börja som kontorspojck, jag minns inte året, men 15-16 år var jag då jag började i skogen å hugga, det var så dåligt betalt som kontorspojck så, jag hade bara en 70-80 öre om dan, eller vad det var, var jag i skogen kunde jag hugga å tjäna en hel krona. Det var mycket dä på den tiden. Å sen fortsatte ... å sen har jag ju varit avmätare i skogen, ..terare heter det väl nu för tiden, jag kallades för avmätare jag. Å sen efter en tid, efter några år gick jag på folkhögskola i Bollnäs, å så sökte jag in vid skogsskolan men jag slapp inte in för jag hade något fel på bröstet. Jag skyllde på det jag att jag hade hjärtfel, men.. å sen har jag fortsatt, å sen slog jag det väl ur hågen då å så började jag med affär då. I Moviken började jag då, nu minns jag inte årtalet, det har jag tappat bort. Å så kom jag till Strömbacka, å där var jag några år, sen var jag på Hedvigsfors å vikarierade, å så kom jag tillbaks till Moviken, det var 1917, å så fortsatt här då tills jag sluta 1955. Jag var här i många år.

- Hur gick det till när ni skulle börja den där affären? Vad fick ni börja med för arbete?

- Ja, det var inte precis springpojke, men jag var en hjälpreda bara. Så det var inte så vidlyftigt på den tiden. Sen fortsatte det då till jag vart urgammal.

- Å sen tog ni över den här affären i Moviken? Vem var det som hade haft den innan?

- Han hetta Lindeñ. Å sen efter mig kom Holm. Han sålde sitt lager han å flytta upp till Ängebo. Å sen har det inte varit någon affär.

Det har gått undan för undan det där.

- Vill ni berätta något om affärslokalerna här, hur dom var ordnade.

- Ja, här var det ganska bra på sätt å vis. När jag var i Strömbacka där som biträde, där var det dåligt. Den där gamla affärn där, där var det mycket arbetsamt. Men här var det bra på sätt å vis, det var bra utrymmen här å för övrigt var det bra, det var inte något fel på det inte. Så då gick, å sen vart jag gift förstås, då gick det ännu bättre, jag fick god hjälp då av hustrun. Hon vart biträde åt mig hon. Så då flyter undan för undan det där.

- Hur hade ni det ordnat i affären med diskar å så? Det skulle vara roligt om ni ville beskriva ganska noga hur det var ordnat.

- Ja, det var en vanlig sån här disk med några hyllor inunder med lådor, å så var det hyllfack då mittemot å så var klädhyllor kring väggarna då för manufaktur, annars var det som en vanlig bondhåla det där. Inte särskilt märkvärdigt.

- Hur gick det till när ni skulle ta hem varor hit till Moviken?

- Ja, det kom på båt från Näsvisken å så lossa vi vid sjön här nere å så frakta vi upp på trallor eller vagnar, dom hade ett litet lok som drog upp här. Å så lasta vi av framför affärn å så fick vi frakta in det där i magasinet här å då var både för Strömbacka, nej inte för Strömbacka, Moviken å Hedvigsfors affärer, Strömbackas gick direkt upp det på sjön. Jag var med och fördelade det där godset nere vid sjön när det kom på pråm, å det där var lite slitsamt och arbetsamt många gånger, men det gick när vi var två som skötte, hon inne vid väggarna å jag fick vara ute och dra in gods då, ja, det vart lite bättre på senare tid när dom körde varorna direkt från Hudiksvall på lastbil. Å då fick dom hjälpa till chaufförerna å bära in det där godset. Men då när det var sjötrafik å det kom det där godset var det bland annat fläsklådor, vi skjutsa den på en skottkärva in i maga-

sinet här å, å dä skulle vägas upp de där fläsklådorna på alla tre ställena, å dä var mycket som skulle delas. Det var ju tre affärer som höll ihop. Det var filial här å filial i Hedvigsfors å storaffären var i Strömbacka, så dä vart mycket slitsamt vissa tag, men det blev bättre när det blev lastbilar som körde godset. Så det gick.

- Vad var det för olika varor ni tog hem då i början?

- Ja, det var matvaror det för det mesta?

- Och vad var det för matvaror?

- Ja, det var allt från mjöl, socker å kaffe, sill å ja, allt som specerier heta.

- Hade ni sill å strömming också?

- Ja, sill å strömming, ja allt vad livsmedel heta. Det var inte lite inte.

- Ja, fru Brodin, skulle ni vilja berätta när ni är född? Och lite om er familj?

- Jag är född den 8 juni 1894. Min far var smed i Strömbacka i smedjan där. Mor kom ifrån Uppland, från Forsmark från Uppland, det är ett järnbruk det också. Men far var där och lärde sig smide, å då blev han bekant med min mor då. Jag växte upp där i hemmet då tills jag var en 15 år. Då tog jag tjänst i Hudiksvall hos en disponent Hellström. Där var jag en tid, sedan kom jag till Strömbacka som husjungfru på herrgården hos disponent Bovallius. Där var jag några år och jag trivdes bra fast det var forna dagars arbete på den tiden, det var inte 8-timmars dag då inte.

- Vad fick ni göra där hos honom då?

- Ja, jag var husjungfru jag, jag hade ju städning å servering å så där. Det var mycket folk. Alla tjänstemän som skulle dit, dom skulle ju både ligga å ha mat för det fanns inte bilar på den tiden, första året jag var där inte, utan dom åkte häst då förstås. Så dom blev

liggande kvar. Jag hade ju amiral Lindman och alla de där gubbarna som rådde om bruket, å Tamm å dom där, så vi hade huset fullt utav folk ofta. Å så hela kontorspersonalen hade sin mat där.

- Jaså, hur många var ni som skötte om hushållet på herrgården?

- Vi var bara två stycken, det var köksan å så var jag husjungfru då. Så vi hade lite att stöka med. Men man var ung å man tyckte det var roligt att arbeta också.

- Vad hade ni för lön då?

- När jag kom till Hudiksvall hade jag 10 kronor i månaden, å det skulle räcka till allt, kläder å, så inte fick man slösa så mycket å, men 10 kronor var ju ganska mycket det på den tiden jämförelsevis med nu då. "Det skulle vart kortkort på klänningarna så skulle det inte ha gått åt så mycket tyg". Å sedan när jag kom till disponenten fick jag 12 kronor i månaden då, å det tyckte jag var mycket påökt då. Å så sedan för varje halvår fick vi liksom, dom kallade det för städsel, på den tiden, för att man skulle säkert stanna då halva året i taget, då fick man 5 kronor då, för att man skulle stanna.

- Bodde ni på herrgården själv då?

- Javisst, jag bodde på herrgården då, vi bodde tillsammans köksan och jag i ett litet rum, låg i en utdragssoffa tillsammans.

- Hur var ni klädda när ni passade upp där?

- Man fick ju till vardags då dom var ensam fick man ju bara man var snygg och fin behövde man ju inte gå i vitt förklä å mössa, men när vi hade främmande, å det var ju ganska ofta förstås, då fick man ju ha vitt förklä å. Å till jularna å så det var mycket arbete, för det var ju storslakt då.

- Jaså.

- Dom slaktade ju en hel ko å gris å kalv å får å det där skulle ju tas reda på. Det var ju att göra korv i flera sorter. Å så fick man

ju ta reda på dom där fjälsterna själv då, vi var nere vid ån å skrapa dom där fjälsterna å frös så vi höll på å frysa oss fördärvade i snön. Det fick man ju göra, det var ju så på den tiden. Inte tyckte man det var något konstigt inte, för det var ju så. Å dom där fjälsterna använde man till korven då naturligtvis, stoppa korven i dom då. Det var både köttkorv, å fläskkorv å rökt korv, å stångkorv, å alla sorters syltor å, så det ju intressant. Å baket det var många många degar det till en helg.

- Vad var det för bröd ni bakade då?

- Vi bakade å folket skulle också få bröd, änkorna å så där, så då bakade vi både rågbröd, sågsikt, som vi sade, det där mjuka smörgåsbrödet, å så en stor vetelimpa skulle dom ha då. Det bakade vi då förstås å delade ut på bruket då. Sedan var det ju som dom skulle ha då, saffransbröd å vetebröd å en massa kakor, mjuka kakor å, dom hade ett stort skrin, kakskrin, som var så här pass stort med fack som vi fyllde alldeles med flera sorters kakor, då var det att vara uppe tidigt och sena kvällar. Men det var stämning över alltihopa. Julstämning var det riktigt förstås. När det var julafton fick vi sitta inne med dom, å julklapparna delades ut å, å så åt vi i köket då på julafton. Då skulle personalen, eller dom som var i stallet å ladugården å gårdskarn skulle in å få plägning då det var julafton. Så det var julstämning. Man kände att det var sånt på den tiden. Ja, där var jag några år, sedan träffade jag maken då på affärn då, vi kom till Strömbacka på samma dag, jag kom ifrån Hudiksvall å han kom ifrån Moviken. Han var biträde han då på affärn då jag kom dit upp.

- Handlade ni alla varor på affärn då?

- Ja, jag handlade varorna där, men inte gick vi ner, för det var ju storköp, dom beställde. Det var ju inte att springa å köpa ett kilo

i taget det inte utan det var hela mjölsäckar å grynsäckar å det handlades i stort hela sockersäckarna å så. Så man hade förråd då.

- Och sedan gifte ni er då?

- Ja, sedan gifte vi oss 1917, vi förlovade oss 1914 å så gifte vi oss 17, då fick maken det här i Moviken då. Blev handelsföreståndare här då. Så det var ju roligt att flytta ner i nyrenoverad bostad.

- Hurdan lägenhet hade ni då?

- Vi hade två rum och kök då. Det hade vi. Det var roligt att göra i ordning. Jag var väl hemma ett år innan vi gifte oss och vävde och sydde till hemmet då.

- Jaså, vad gjorde ni i ordning för någonting då som hängift?

- Ja, jag vävde sänglinne då förstås, å handdukar å mattor å gardiner, jag minns så väl, jag hade ju inte så mycket att köpa för heller förstås. Jag kommer ihåg jag vävde gardin till köket och sängkammaren och dom gick på 17 öre metern. Jag kommer ihåg fru Bovallius, dom var så snälla å dom kom å tittade på mig å såg efter allting, dom var så deltagande på alla sätt. Men jag kommer ihåg dom där vita gardinerna som jag vävde då till köket å sängkammaren med en liten bård. 17 öre metern. Man fick lov att tänka på att det fick inte kosta så mycket. Å så vävde jag trasmattor och sådana där garnmattor, konstvävnad, för jag gick på en vävkurs det där året då jag var hemma då.

- Hur var det, köpte ni lingarn färdigt eller beredde ni det hemma?

- Vi köpte färdigt för vi hann ju inte spinna, men jag har spannt, när jag kom hit å så. Å så köpte vi hemspunnet å.

- Ull likadant?

- Inte ull inte, det var jag inte med på, å spann inte.

- Kan ni berätta hur man gjorde i ordning linet från det man fick det tills det var klart.

- Jag vet inte, jag har inte varit med påt jag inte, men det kan nog någon annan bättre berätta, men jag vet det att när dom drog upp de där linstråna slog dom först av knoppen, det blir knapp efter blommorna, å sedan lade dom ner det i något vatten å röte det som dom sa, sen torkades det å sedan häcklades det, som dom sa, så jag har ju sett på hur dom har gjort, men jag har inte varit med på och gjort det.

- Men spunnit har ni gjort själv?

- Ja, det har jag.

- I ert föräldrarhem, vävde er mamma mycket?

- Ja, mycket, hon vävde ifrån, jag kommer så väl ihåg när jag kom till Hudiksvall så hade jag en kusin som bodde där förut, å man fick inte så mycket tid att göra så mycket åt sig själv, så hon tvättade åt mig hon då, å så hängde hon kläderna ute på gården, å så var det hennes svärmor som kom å fråga henne, men vem har du tvättat åt som har allting hemvävt, för det var ju från linnen, å underkläder å allting. Man hade bara hemvävt. Min mor var duktig på så vis. Så det var inte fråga om det inte att man skulle gå och köpa någonting. Jag minns så väl min första köpetyg. Ingen kunde väl vara så glad för en sidenklänning som jag var för det där köpetyget inte. Nej, man fick lov att vara förnöjsam på den tiden.

- Hur många syskon var ni i föräldrarhemmet.

- Vi var bara två stycken hemma. Min äldsta syster var gift hon då, hon gifte sig medan jag var liten, annars var vi tre syskon.

- Fanns det några föreningar där uppe då?

- Ja, Godtemplarlogen förstås, den var jag ju med i i Strömbacka förstås.

- Vad hette den logen?

- Strömbacka 1250.

- Å så hade vi en barnloge, som jag var intendent för ett tag.

Annars var det inga föreningar på den tiden inte. Det var ju vårt nöje att gå på logen å då hade man dom där lekarna som vi sa, vi lekte Det fanns en jultomteförening som vi sydde åt, hade auktioner och delade ut åt dom fattiga sedan vi kom hit till Moviken förstås. Det var ju allmänt på landet att dom hade sådana där jultomteföreningar så att man delade ut åt fattiga, för det fanns ju inte pensioner å sånt då, dom var ju så glada då dom fick en tia extra till jul. Sedan blev det ju andra föreningar, Röda Korset å Lotter å. Jag var med ända från det bildades här i socken, både Röda Korset å Lotterna, å så Rädda barnen.

- Jaså, så det fanns en hel del.

- Fanns det förut några religiösa föreningar?

- Jodå, det fanns ju på Strömbacka det å, det var väl Missionsförbundet från början där, å Baptisterna, men vi var ju inte med i någonting i det inte. "Pingstvännerna å".

- Skulle ni vilja berätta om hur er mamma hushållade i föräldrarhemmet, om kosthållet å?

- Ja, hemma, det var ju enkelt allting naturligtvis. Det var ju inte så mycket att variera med maten. Vi hade ju potatis å sill å strömming. Det var ju någonting som nästan förekom, om inte varje dag, så varannan dag. Å kött, ja, jag vet vi köpte ju slakt då på hösten, å då gjorde mamma i ordning syltor å sånt där gjorde hon i ordning. Jag kommer i håg grisfötterna, vi tyckte det var gott. Hon kokade dom å lade dom i saltlake. Det kunde ju förvaras ganska länge. Å jag minns den där pressyltan också, å så gjorde hon ju stora formar å det blev ju nedlagt också i saltlake för det var ju inte så gott att förvara saker och ting på den tiden, å likaså köttet. Dom gick ofta tillsammans om en ko då på hösten ett par familjer å slaktade den där å sedan då så medan det var vinter kunde dom hänga upp de där kött-

bitarna mens det frös, men sedan blev det ju att lägga ner det också i salt. Å så blev det då att vattna ur det där då. Jag kommer ihåg den där soppan mamma kokade med kålrötter å morötter i den där buljongen å de där köttbitarna. Vi tyckte det var gott förstås. Annars vid färskvaror, det var inte så gott att få någonting. Var det fel på något djur så dom måste slakta, blev det auktion på bruket då. Jag kommer så väl ihåg att det var en som stod där å styckade den där kon å så var alla husmödrarna där å ropade på köttbitarna. Dom var styckade då å så bjöd dom som man gör på en auktion, ropade in då. Annars så färskt blev ju inte oftare än så på ett sånt där vis inte, men så kom en slaktare en gång i månaden å körde, han hade ju kött å korv å medvurst, minns jag särskilt, för mamma kunde köpa någon bit, för det var ju lyx annars naturligtvis. Men köttbullarna, det där tyckte vi var så gott när vi fick köttbullar utav färskt kött. Det blev väl en gång i månaden då förstås när han inte kom oftare än så. Ja, det var bruna bönor och fläsk, å makaroner å fläsk å så där. Å så bakade hon själv förstås, aldrig köpa någonting. Aldrig. Då bakade vi två gånger per år stora rågbrödsdegar då förstås, som vi torkade kakorna med hål i på spett som vi trädde i bakstutaket. Vi hade en bakstuga med stor murad ugn då. Det gjorde alla på den tiden. Det var inte att gå att köpa det inte, utan vi bakade i två dagar. I stora trätråg gjorde vi de där degarna. Vi brukade säga att vi bakade på ett par hinkar, ja, tre hinkar i bland å, å det kunde vara en 30 liters vätska då. Å hela mjölsäckar köpte man då förstås. Man gjorde degarna utav rågmjöl å sedan så bakade vi ut det där med kornmjöl när vi bakade då, för det gick lättare att hantera degen om det var kornmjöl, kornmjölet var grövre då. Å då vi hade de där bakdagarna så bakade vi halvtjocka kakor, vi kallade det för så, det skulle vara mjukt bröd det då, vi kavlade ut det till ett par

tre centimeters tjocklek å sedan gick vi i gårdarna med smakbröd. Jag kommer så väl ihåg när jag var liten att det var roligt att gå med det där smakbrödet. Det gjorde vi allihop då, så då fick vi en färsk brödbit allihop, å så minns jag så väl först, vad skall jag säga när jag kommer in då, ja, jag kommer med mjukt bröd då, skulle vi säga. Det tyckte vi ju var ansvarsfullt att få gå med det där mjuka brödet med en ren handduk omkring på en brödspade då. Det var smakbröd det där. Å det där skulle räcka ett halvt år då, så då bakade vi både höst å vår då. Så hade vi ett brödspett på vinden då sedan det vart torrt. Å vetebröd, det var minsann inte varje vecka, det var till stora helger, som påsk å pingst å jul å midsommar. Så då förstår man att man satte värde på när man fick lite vetebröd. Vi hade en ko, det var många som hade två, vi hade två någon gång ibland. Å så då den där kon kalvade då blev det ju lite festligt, för då slaktade vi den där kalven då å så blev det kalvsylta å lite färskt annat gott kött då, men till helgerna så blev det lite mera då, lite bättre mat än vardagsmaten, det var helg när det var helg på den tiden.

- Åt ni efterrätt?

- Inte något med grädde å så, det var inte vanligt.

- Kräm?

- Ja, kräm, saftsoppa, sylt å mjölk å så där kunde man äta, å kalvost blev det när kon kalvade, gjorde dom utav mjölken då, annars kokade mamma havresoppa med russin i, och det tyckte vi var hemskt gott, med havregryn, det var ju lite festligt. Vi hade alltid någonting efter maten då vi åt.

- Er pappa gick ju i skiftarbete som jag har förstått, skulle er mamma ha mat i ordning lite då och då?

- Ja, det var ju på den tiden medan jag var liten. Då hade dom ju bara fem timmars skift som dom sade, det var skiftgång. Då var det ju

inte lång vila för dom. Å så hade vi ju jordbruket litet också som skulle ha åt korna där å det skötte pappa på sina vilskift då. Så dom sov inte mycket. Å veden den högg han i skogen på dom där vilskiftena då, drog hem på kälke. Det tyckte vi var skojigt när vi var barn för han sparde alltid med att dra hem det där över isen å då kom alltid en svärm med barn som ville vara med å dra ved för då visste dom att dom fick kaffe och dopp. Drog på sina kälkar över isen då. Det tyckte dom var roligt när vi skulle till å dra hem ved. Det är mycket små episoder man kan komma ihåg som man tyckte det inte var något märkvärdigt, men som man när man tänker efter nu hur förnöjsam man var på den tiden.

- Gick ni mycket och hälsade på varandra?

- Ja, det gjorde man förr, och på sommaren, jag tänker på det att det är inte sådan där sammanhållning grannar emellan nu inte. Vi bodde ju efter bruksgatan å på den tiden var broarna vänd mot gatan. Nu är dom inte så inte, nu är dom vända. På sommarkvällarna gick vi å satt på broarna till varandra å satt å prata. Det är inte så nu inte.

- Vad bjöd man på när det kom besökande då?

- Ja, det var väl kaffe det för det mesta när det var folk som var ifrån orten, men kom det från annat håll så var det ju mat förstås.

- Var det knapert med maten hemma?

- Nej, vi hade aldrig så inte, jag vet aldrig att vi behövde tänka att vi skulle vara hungriga heller, nej, aldrig. Dom var duktiga på den tiden på att få det att gå ihop i alla fall, fast det var inte så fin mat alla gånger, men man fick ju äta sig mätt. På kvällarna för det mesta så var det ju gröt. Å pappa fiskade mycket han, men jag minns jag vart så trött på fisken jag. Jag kommer ihåg ifrån skolan att när jag kände att det luktade fisk så tyckte jag inte det var roligt inte. Vi fick äta det så ofta på sommarn då eftersom han fiska-

de så mycket. Å så salta mamma fisken som vi inte kunde äta upp å så blev det saltfisk på vintern då, å så fick man vattna ur den där fisken å koka den å ha mjölksås till. Man fick ta reda på allting förstås.

- Längre tillbaks hämtade dom visst ur magasinet dom varor dom ville ha?

- Ja, mjöl å malt. Malt det minns jag ju så väl för mamma bryggde ju jämt, för smederna ville ju ha dricka. Då fick dom gå på magasinet å ta ut det där maltet, för sånt kunde dom inte tillverka själv inte i sitt jordbruk, malt inte, utan det var väl berett. Fick dom ta ut det där maltet då. Å så bryggde dom. Vi hade stora tunnor som det kunde gå ända till 60-70 liter i. Då bryggde hon dom där tunnorna alldeles fulla då. Man skulle ha dricka med sig i smedjan. Förresten det gjorde jag själv sedan vi gifte oss, bryggde dricka, det gjorde jag många år.

- Hur bär man sig åt då?

- Vi fick malt ifrån bryggarn, vi var inte med sedan vi gifte oss å fick ta ut malten inte, för det var slut för länge sedan, men jag hade de där sederna kvar hemifrån jag, å likaså ifrån herrgårn på Strömbacka. Utan jag bryggde å bakade vörtbröd som man sade, så koka de vi ihop den vörten då. Jag skulle tala om hur man gjorde när man bryggde dricka?

- Ja gärna.

- Ja, först så lade man det där maltet i en stor käril å så hällde man på varmt vatten dagen före då. Å det där maltet brukade vi med en spade då, rörde om det då, för det skulle göras så å så dagen efter så lade man det där maltet i en stor kittel, förr i mitt hem hade dom såna där brygghus, dom kallat, å då var det stora pannor i dom där brygghusena som dom bryggde i, men här hade vi ju inte det så när vi gifte oss, men jag hade en stor, stor kopparkittel ute, nere vid bäcken som

går där nere vid affärn. Å så kokade man det där maltet då, det skulle väl koka minst i tre timmar det där maltet å vattnet då. Å sedan gjorde man iordning en rost som det kallas, det skulle vara en så, eller vad skall jag säga, ett käril med ett hål nere vid botten, å så lag vi, ja, förr hade dom ett kors i botten gammalt tillbaks, men det hade inte jag, utan vi lade gamla flaskor i botten med botten på flaskorna inåt väggarna på det där kärilet jag hade, å sen en ring, vi satt humle på den tiden för det skulle vara humle också, vi lade ihop de där humlena å så lade vi ringen ovanpå de där flaskorna, det fick inte bli tätt inte utan det skulle rinna. Sen öste jag det där heta drickat över det där då, å så fick det stå, å så silas det igenom det där då, å då rannt drickat ut genom det där hålet då. Sedan koka man om det där drickat med humle i, med humle som var plockad, sådana där dupper å, ja. Så lag man i den där humlen då å så fick det koka så. Sen silade man det där drickat då. Sedan när jag skulle göra iordning till det där vörtbrödet kunde jag ha en tio liter dricka å det där skulle stå å koka å koka så länge att det blev alldeles som sirap. Så det blev kanske en liter utav tio liter. Det var brunt å tjockt å härligt, å vad gott det där vörtbrödet var!

- När åt ni det speciellt?

- Jularna. Ja, vi gjorde vörtbröd till midsommarna också. Å det där vörtbrödet kunde hålla så länge. Det där gjorde vi inte i mitt hem, men på herrgård på Strömbacka som jag var, där bakade vi ju det där vörtbrödet då. Det där har suttit i för mig. Jag hade mycket seder kvar med mig sedan.

- "Den gamla goda tiden, man fick börja tidigt på morgonen å elda i rummena å kontoret för bokhållaren å andra rum som fanns där som dom hade tre å fyra rum, dom hade rum uppå å. Å då skulle jag bära in veden i stora lådor på dagarna, å så skulle jag vara där tidigt å elda så det

var varmt när dom steg upp då. Å så vet jag inte om jag har talat om det där att jag var rädd att gå upp på andra våningen där."

- Var det skromtare där då?

- "Det var det var det att dom mördat en man efter vägen, ja, bortåt stora forstmästarbostaden där. Det står ett järnkors kvar där. Det var bortifrån Bergsjö. Å den där mannen, jag kommer inte ihåg vad han heter nu, men han kom till kontoret för att ta pengar för han hade det att fordra av den där arrendatorn, eller vad det var, Dom gick i lag hela vägen ifrån Bergsjö tills dom kom till en stor sten, den är kanske borttagen den där stenen, den där gubben gick å bar på en yxa på axeln han, å när dom kom fram till själva samhället där så tog han å slog yxa i huvet på den där mannen som han var skyldig då, å drog han till skogen där å så risade han väl över där, men det vart uppdragat hur han burit sig åt mot den karln då å så vart det polisförhör, å så var dom där å tog reda på var han låg någonstans, å så tog dom reda på huvet på karlen då å så fick den där som hade slagit ihjäl en då sitta på den där kontorsbotten då en hel natt å hålla i huvet på den där. Å det där fick vi veta när vi var små barn då, å på den där botten skulle jag gå å elda. Jag sprang, för jag tyckte jag såg den där mannen som höll i."

- Vilka ruskigheter. Hur länge fick ni arbeta kvar på kontoret sedan?

- "Ja, det var inte så långa tider på förmiddagarna då var det att dra in ved på herrgårdn ifrån vedboden då, fylla alla vedlårar då å börja elda på eftermiddagarna. Jag fick kväll vid fyratiden eller så. Så det var ju inte precis något tungt arbete, men jag tyckte inte om det."

- Var det vanligt att småpojkar fick?

- "Ja. Jag fick bära vatten också, dricksvatten som herrarna skulle

ha där på kontoret, så det var ju lite extra det å, men annars så gjorde jag ju inte mycket, ja, på sommarn fick vi kratta å skyffla gångar kring herrgårn å kontoret, på vintern fick jag vara med å skotta snö förstås. Jag tyckte inte om det där knogandet, jag ville tjäna pengar jag, så jag slutade då."

- Vad tjänade ni som kontorspojck då?

- "60 öre om dan. Jag fick träta med far en månad innan jag gav mig å, jag hade tänkt ge mig å jag bara."

- Vilka var det på kontoret då som satt där som tjänstemän?

- "Ja, först var det ju han som kallas för postmästaren, han hade eget rum, så skötte han ju bokföringen för järnhanteringen, så var det en bokhållare som skötte andra sysslor där på, ja, trä, skogen å sånt där, å så disponenten då i ett rum, en kassör, så det skulle vara pass på alla vis å varmt å skönt när dom kom, så det var lite sånt där småplock..."

- Var ni konfirmerad då?

- "Ja, det var jag."

- Kan ni berätta hur det var när ni konfirmerades? För ni var väl nere i Bjuråker?

- "ja, det var inte nåt märkvärdigt de precis ä, på lördan var det förhör då i kristendomskunskapen å på söndan var det nattvard då ungefär som det är nu det."

- Men ni bodde väl i Bjuråker i veckorna då?

- Ja, det gjorde vi, hade matsäck hemifrån å så fick man bo i en kammare å frysa när det var kallt. ... Vi hade mycket ledigt. Kyrkoherden var urgammal så han orkade inte. Jag satt på en bänk med en väldig massa läsborn. Jag satt ytterst på bänken jag, å så var det en gång emellan till nästa bänkrad. Varje morgon när han gick om mig lade han en hand på axla på mig så han skulle kunna slippa om för det var trångt.

Men en dag satt han vid katedern å titta nere, vad är du för en då, sa han. Fast han tagit i mig varenda morgon visste han inte vem jag var, ... Det var skojigt på den tiden då, vi gjorde mest odygd, inte lärde vi oss nåt inte."

- Var ni många barn ifrån Strömbacka som gick i Bjuråker då?

- "Ja, Kalle Ramm, Teresia Hubinett, Greta Svang, å så var det jag, vi var fem. Å nu så är jag ensam kvar. Alla andra har gått bort."

- Innan ni konkimerades, fick ni börja med något arbete då?

- "Ja, det var det där kontorssysslan då som man fick hålla på med."

- Skall vi prata lite mera om handelsboden här i Moviken då? Jag skulle gärna vilja höra vad ni hade för varor, vilket sortiment å..

- "I matvaror hade vi snart sagt allt som tänkas kunde. Manufaktur hade vi, garner hade vi, skor hade vi, å kostymer hade vi, å andra kortvaror, som vi kallat. Det som egentligen folk behövde fanns där. Så det var lite av varje."

- De som handlade där, kan man säga att dom behövde inte handla någon annanstär utan ni hade allt?

- Ja, vi hade allt, fast om det var någon sak som fattades kunde dom skaffa det från en affär här borta i Skårsvedja som fanns på den tiden. Å var det inte hemma så ringde vi efter det som behövdes.

- Så ni hade telefon i affären?

- "Ja.

- Ringde ni och beställde varor då när ni behövde en omgång?

- "Javisst, å så på senare tid så skulle dom ha skriftligt grossisten, man fick inte ringa utan skriftligt, för dom hade bestämda dagar som dom skickade ut bilar med gods då, när det var slut på sjötrafiken. Så då var det till att anteckna dag för dag vad det höll på att bli litet av. Så det var sånt där småplock."

- När varorna kom, hade ni dom då i ett magasin?

- "Ja, stora magasinet".
- Två magasin hade vi.
- Jaha.
- "Ett särskilt för salt".
- Så hade vi inte någon elektricitet. Så det var nog rätt besvärligt många gånger. Vi fick gå med en sådan där liten ... när man skulle ut i lagerlokalen å hämta någonting. En sådan där liten bricklampa. Å så en stor fotogenlampa i taket i affärn då.
- "Någonting som var olidligt i såna där affärer var att det fanns en sån där stor behållare med fotogen. Först rulla in fatet å pumpa där i den där damejanen å det där, ja, jag tror det klagades på många håll, å sen kom det bort, för den där fotogenlukten drogs in i matvarorna, så det var otäckt, men så var det på den tiden, när man satte igång såna där småaffärer, allting skulle vara inhyst då. Det där vart det lite si å så med det där fotogenet. Dom byggde den där kuren utom där sen som man fick ha fotogen i sen. Så det gjorde mån å kritisera."
- Inom dörrn i affärn stod ett stort sirapsfat. En stor stor tunna som vägde bortåt en 200-300 kilo det där fatet. Vi hade en kran där så vi fick fram sirapen. Det var så mycket besvärligheter mot vad det är nu så, nu är dtt bara att plocka fram varor på disken så nu är det ju ingen sak. Så var det tre golv att hålla rent. Å mannarna från masugnen kom å var sotig, in med sina träskor.
- Det var att skura det varje dag kanske?
- "När vi hade avlöningar varje månad då skulle man hämta avlöningen på kontoret för ..."
- I affärens kontor, ojojoj, tänk det var som en sjö på golvet på vintern. När man kom in med sina träskor å sot å snö, det var inte så trevligt skall jag tala om att ta reda på det där. "Det var mycket extra-arbeten."

- Hur lång arbetsdag räknade ni med att ni hade ungefär?
- "Ja, vi började vid sextiden på morgonen för det var kallt. En kamin hade vi inne i butiken å kakelugn i kontoret. Å innan vi fick göra riktig kväll, det blev en liten ändring av tiderna på senare åren, men annars var det mellan sju och åtta på kvällen, men sen vart det ändrat när man stängde klockan fem, fast dom sprang ju bakvägen å handla lika mycket."
- Fick dom handla på kredit hos er?
- "Ja, det var så i början, dom hade motböcker allmänt. Då skulle det tas bort det där kreditsystemet, men det gick inte nåt vidare utan då fick dom handla på notor då som skulle betalas på avlöningen. Ja, då kom dom å betalade en femma eller en tia, å sedan ökades dom på dom där skulderna, det blev stora summor, dom kom upp i hundra, tvåhundra kronor. Å det där var lite besvärligt. När dom hade årsstämmor, ombudsföreningen som var där. Vi fick inte lämna något på kredit. Flera kom å var ut... å man måste ge dom en mattugga då och då å dom lovade så säkert att dom skulle komma å betala då, men det drog dom sig för. Det blev ju så att dom tog in på avlöningarna deras så det vart lite stridigt. Men på senare tid då folk börjat på å tjäna mera pengar så var det inte fråga om sånt där utan dom hade slantar å handla för. Det var väl en å annan som hade dåligt."
- Det var inte vår egen affär inte. Det var Strömbacka, det var arbetarnas konsumtionsförening, så det var inte vår inte.
- "Så dom hade liksom fog å säga ifrån många gånger när dom kom å skulle börja, dom rådde ju om affärn för dom hade ju andelar många."
- Men den var öppen för alla att handla i?
- Ja.
- Hade dom så dåligt betalt många i Moviken så att dom blev skuldsatta många?

- "Ja, var det nån som tjänte bra så var det två kronor om dan å dä var ju inte mycke. Dom som arbeta i masugnen dom hade kanske lite mer.
- Men det var inte många som var skuldsatta.
- "Nej, vid årsskiftet kunde man ha fordringar ute för en sex sju hundra så där, å det var ju inte mycket, ja på den tiden var det ju kanske mycket, men nu är det ju inte nåt att säga om det skulle ha varit nu, men då ansågs det vara mycket. Men ändå var det ju inte så illa ställt. På Hedvigsfors hade dom ju ändå sämre ställt. Där vart det större fordringar. Men det utjämnar sig det där å med tiden. Dom fick ju ultimatum att dom måste sköta sig. Men det är nog så i alla affärer att dom vill ha kredit."
- Men det var ingen motboksaffär inte, så dom fick handla på böcker inte.
- "Jo, förut så".
- Men inte sista tiden.
- "Det togs bort det."
- Å sen fick vi ju kyldisk å då blev det ju lite bättre. Då kunde man ju förvara maten lite längre. Men det var inte så hemskt många år som vi hade kyldisken inte. Men ingen frys hade vi inte. Det var ju bekymmersamt med charkuterivarorna å sånt där.
- Hur gjorde ni med dom för att förvara dom?
- Man hade kyldisken då.
- Ja, men innan den kom?
- Ja, det var källarn förstås, springa upp å ner i den där källarn, det var en golvkällare i magasinet.
- "En sån där som var byggd av ...tegel så den var väldigt kall å bra källare".
- Men det var många steg det som man fick springa i den där källarn för allting.

- "Vi hade en särskild hylla hängandes då där vi hade osten när den kom hem, större partier med ost som skulle ligga där å ibland blev den där osten så hård som det här (knackar i bordet). Jaa, det var många episoder med affären."

- Å så hade vi posten i affärn också, inte från början inte, men det var många år, det var väl inte många år sen vi kom hit som posten fanns i gamla kontoret heller. Det var genom affärn alltihop. Å då hade maken det där i en postväska å han hade ingenting utav postverket heller för att han skötte om posten hit. Å då var det väl nån som tyckte att han skulle ha någonting så att han sa att vill ni var och en ge en krona per år så skulle han gärna ta emot en krona. Å det var dom som tyckte att det var för mycket å.

- Då kom dom till affärn för att hämta post?

- Ja, men sen blev det ändrat så att det blev postombud då hade jag posten i flera år. Då hade jag lite betalt av postverket då. Det var många år det som jag hade, var postombud. Dom var lika snål dom som folk var annars, postverket. Men det var mycke folk å mycke post här å. Alla avlöningar kom ju till slut genom posten. Skickades på giro från bolagena.

- Så affären var medelpunkten i hela samhället?

- Javisst, man fick inte vara förvånad om det knackade på nätterna för att då visste vi att nu är det någonting. Å det kunde vara något sjukdomsfall å så där, nåt olycksfall.

- Kom dom för att..?

- Ja, vi skulle ringa eller att man, jag hade gått igenom några kurser i Röda Korset, förband å så där, så kom dom med sina blesstyrer.

- "Tala om ... Olga, när hon hade huggit sig".

- Nej.

- Var det någon som ni hjälpte?

- Ja, det var många då som kom hit. Dom kom allihop förstås som hade gjort illa sig. Jag hade en förbandslåda här då som jag använde då, så tog vi kontakt då med doktorn å så där då. Ibland fick dom väl fara sin väg till doktorn då. Jag minns särskilt en gång då det var en pojk som fick en metkrok i ögat. Å då kom dom hit men. Nä, det där tar jag inte på mig inte, sa jag. Jo, dom höll på. Nej, nu får ni fara till doktorn. Å dom for till doktorn å. Det var inte så gott, han skära upp det där ögonbläkten han å sy å så sydde han å dom där stygnen skulle bort å då var han till doktorn å han tog bort stygnena å så kom pappan hit till mig att det sitter nånting kvar sa han, det sitter nånting kvar i såret sa han, för det ser så ut. Då får ni då fara till doktorn igen sa jag, för jag vill inte göra nånting åt det där. Så ringde jag till doktorn. Jo sa han, det där kan fru Brodin ta bort. Nej, sa jag, törs inte röra ett öga inte sa jag. Det var själva knuten på trån. Ja, jag gör et inte. Jo, sa doktorn, det går så bra, försök sa han. Det var inte så fjäskit på den tiden, å pappan sa, försök, för vi vill inte fara till doktorn. Å jag hade ungen på bordet, han kunde väl vara en tre år, men tänkt, jag har inte sett maken till pojk, tänk att han blinka inte en gång. Men vad rädd jag var. Men det gick bra, jag fick tag på rätta ändan på knuten, så att jag kunde ta bort den med pincetten. Det var många gånger man var rädd. Men doktorn påstod att det skulle gå många gånger han. Å en gång var det en som hade huggit sig styggt. Han hade klyvit, det var en annan som hade fått, när han höll i ett vidträ åt en annan som skulle hugga å yxan kom å klöv det här, klöv bort köttet här å klöv bort köttet där, så det var alldeles öppet hela vägen där. Å dom for inte till doktorn, å jag sa att jag tar inte min hand i det där jag inte, för det måste sys. Å ungen skrek, jag far inte till doktorn. Å det där fick jag sköta om. Men jag pratade med doktorn varenda dag. Jodå,

försök sa han, då dom inte ville. Å jag var så ängslig. Till slut såg det ut som om det höll på å svartna det där köttet, å jag blev rädd, tänk om det blivit brand i det där å jag håller på å mixtrar med det där. Men jag hade ju kontakt med doktorn så det var ju han som sa att jag skulle görat. Nu får ni fara, för nu törs jag inte hålla på längre, tänk om det är brand i det. Men dom for inte. Sen ringde jag då dom hade gått, till doktorn, kan inte doktorn säga, sa jag, att doktorn har sagt att dom måste hit. Jo, säg det då, om fru Brodin är ängslig så skall jag väl göra det. Så dom vart tvungen å fara. Men det var inget fel i alla fall. Det var många gånger sådana där saker som man var rädd att ta reda på, men som man måste i alla fall.

- Jag tänkte fråga, i arbetet i affärn, hur hade ni delat upp sysslorna mellan er?

- Ja, jag hoppade in när det behövdes förstås. Det var ju bråttom på mornarna å äta frukost å komma in i affärn, å då kom posten vid tiotiden, så då kom posten samtidigt, å då blev det mest med folk å som skulle hämta posten å. Så jag hoppa ju in när det behövdes. Städning å sånt förstås. "Man hade ingen signal på den tiden så jag fick öppna dörrarna å ropa, kom in nu, skrek jag."

- När ni behövde hjälp då?

- "Ja".

- Det gick ju bra, fast vi blev trött på slutet. Maken fyllde ju 70 år då han sluta.

- "Jag tyckte jag hållit på länge nog."

- Det var bra att du kunde hålla på så länge.

- Men ni trivdes med det innan?

- Ja, visst trivdes vi, det gjorde vi visst det.

- "Ja, det gick ju bra, vi grälade ju aldrig, om vi varit elak på varandra hade det inte alls gått".

- Hurdana arbetskläder hade ni när ni stod bakom disken?
- "Ja, det var vanliga kläder, å så hade jag ett blått skyнке framför mig. Sen fick man ju städrockar."
- Jag måste tala om det jag. Man såg ju inte i affärerna förut att dom hade såna där skyddsrockar inte, utan då hade dom ju vanliga kostymer å så hade dom där landshökrarna de där blåförkläd på sig bara på det där, å tänk vilket arbete det var att hålla de där kostymerna rena, å de gick väl att tvätta dom, men tänk att pressa dom. Å så när han hade en sån där nypressad kostym å kom in en måndagsmorgon så sa dom så där, skall du bort. Men sen kom dom där långa rockarna som dom har i affärerna nu. Det fanns inte sånt förr, inte så länge sen som 1917 å så inte, det var bara att stå som dom var dä.
- Hade ni någon huvudbonad?
- "Ja, för det mesta hade jag en mössa."
- Han hade en sån där hökarmössa med skärm på förstås.
- "Jag skulle haft något fotografi på det där förstås, men det har vi inte."
- Kassaapparater, när fick man såna?
- "Ja, vilket år var det? På 30-talet? Jag tror det var då"
- Man hade en sån där låda under disken.
- Innan då?
- Ja, med en fjäder då, vem som helst kunde gå å ta pengar.
- "Ja, det var primitivt".
- De pengar som ni fick in, vad gjorde ni av dom?
- Ja, jag redovisa till Strömbacka ja, en del räkningar betala jag själv, sådana där småräkningar, men då det börja på å bli flera tusen på räkningarna då ville jag inte vara med å skicka dom till Strömbacka, till huvudaffärn. Dom fick dom utav mig. Det är olika lagrar där i en affär."

- Sen fick vi golvet, det var lagt på sån där stenmassa, vi fick golvet målat, det blev ju lättare att hålla rent, än när det var trägolv. Så det blev ju lite bättre efter hand. Lättare.
- "Man blev så less på affären att man glömmer bort alltihop."
- Är det mycket av varusortimentet som har ändrats under den tiden ni har haft affären?
- Jo, förstår man, under hela denna tid.
- "Det är stor skillnad dä, om man skulle jämföra den tiden å nu".
- Vad tänker ni främst på då?
- "Allt är paketerat nu å förut skulle det vägas upp å göras strutar med en nyppa saffran i å en strut ... Man skulle väga upp peppar å alla kryddor skulle vägas upp å ojoj vilket besvär."
- Å så tog han in hela mjölsäckarna in i pappboden som vi säger å där vägde han upp, för de vart ju lättare om han vägde upp et i förväg. Då var han ju som en mjölnare. Både rågmjöl, kornmjöl som skulle vägas upp, kaffe kom ju i stora balar. "Dä vart kaffe för dä mesta. Rått, orostat, det har förändrats mycket på 50 år". Å modena stod stilla i många många år, både på skor å kläder.
- Jaså
- Ja, det stod stilla faktiskt, dom kunde ju ha sina helgdagskläder i många många år, dom ändras ju inte. Nu ändras dom ju nästan var säsong modena.
- "En del smalbyxben å ingen bak på byxorna. Ja, dä ä olika med modena"
- Var det på avlöningsdan dom kom mest å handlade?
- "Jo, då var det folk utom butiken, utom disken. Dä var rörigt, man blev trött många gånger på dä där, å så efter en dags arbete få kväll som folk i allmänhet, det har alltid varit stök på kvällarna som skulle göras. Oj det var mycket sen det vart stängt i butiken."
- Vi hade ju all bokföring sen, karlarna gjorde ju alltid kväll.

På lördagskvällarna tyckte vi nästan att det var orättvist ibland. Då för det mesta blev vi i butiken så länge. Dom skulle klä om folket å komma hit å handla sen. Å då hade vi alltid, då städade vi alltid grundligt på lördagskvällarna så det var inte tidiga lördagskvällar det inte. Då skulle man ju skura å göra snyggt alltihopa å bära undan alla varor ner i källarn å förvaras på det sätt som gick över helgen då.

- Kan ni berätta lite om hur man handlade på den tiden? Handlade dom mycket på en gång och för lång tid, eller kom dom lite då å då?

- "Dom som bodde lite avsides, dom köpte så det räckte en vecka eller fjorton dar, men dom som hade avlöningsdag var fjortonde dag, dom handlade ju inte så stora poster, det blev spring bara. Köpte 5 öre jäst å ett kilo salt så så där."

- Var det kvinnorna som kom då, eller skickade dom barnen?

- "Det var både män och kvinnor, efter som det passade för dom i hushållen. Det var olika mot för nu. Nu köper man det som är roligt att köpa. ..."

- Nu far ju strömmingsbilar å säljer i gårdarna, men på den tiden måste vi ju ta det genom affärn. Vi tog hem ända till 3-4-5 lådor strömming. Å den där strömmingen skulle vägas upp å det var ett elände. Men då tog vi upp beställningar så att vi visste säkert att det skulle gå åt, annars skulle det ju inte gå.

- Hur mycket kostade strömmingen?

- Då kostade den ju inte mer än någon krona,

- "Inte det heller, vi gav nånting på 35 öre å tog väl 60, men sen blev dom ju dyrare i och med att dom började på å köra med bilar ända från Jättendal å hit så dä blev ju dyra frakter."

- Likaså grädden på lördagarna, dä hade vi inte förr inte, men på slutet vi var där tog vi från mejeriet då, å då fick dom beställa hur

många deciliter dom skulle ha å så skulle dä minuterat ut då på lördagseftermiddagarna.

- "Jo, man var redig i huvet på den tiden, nu är det slut dä."

- Å så hade vi inte vatten, vi skulle ju bära allt vatten.

- Var hade ni brunnen då?

- Ja, vi hade .. på backen där. När man städade värmdde vi i en kittel nere vid bäcken å bar upp den hinkvis med varmt vatten. Det var väldigt släpsamt. Vi hade inget vatten mens vi var i affärn.

- På hela tiden?

- Nej, det var så mycket städning å att ta reda på, man fick bära de där hinkarna, man tyckte att armarna blev så långa till slut. Det var uppför å från bäcken till hit. Men nu har dom dragit vatten dit. Så det har blivit bättre å bättre förstås.

- När man gick å handlade i affärn, var det så att dom träffade på varandra då så att dom stannade kvar å pratade då?

- "Ja, det var medelpunkten dä, där stod dom å pratade politik å allt möjligt, om arbete, dom kunde sitta i flera timmar å resonera, å särskilt när dom kom å hämta post. Posten kom inte förrän omkring 10 halvelva, då kunde dom komma kl. 8 å vänta tills posten kom å sitta å prata."

- Ja, det var trevligt med de där gubbarna, man saknar dom, man var ju så van vid dom, allihop dom där. Det finns ju original på såna här platser så man märker ju när dom försvinner.

- Hade ni något så att som kunde sitta i affären eller satt dom utanför.

- "Nej, vi hade placerat säten ine i, så det var stort å rymligt, det var säten på den sidan å den sidan, ibland gick vi in efter stolar åt dom när det behövdes."

- Hade ni några varor som ni bjöd på vid sådana där tillfällen?

- "Njä, det kunde väl bli lite snus nån gång, inte annat ä."
- Vad hade ni för snus?
- "Grovsnus, som dom säger, man hade en kagge då med löst snus, sen blev det i askar. Men till att börja med i affärn hade man kaggar på 5 kilo som man sålde i strut. Ojojjoj vilket tok."
- Gick det åt mycket snus?
- "Ja, dom där lite mindre bruka snusa, dom röker i stället nu."
- Var det några andra tobaksvaror än snus som ni förde?
- "Ja, det fanns kaduser å så kallade långtobak, men dä ä inte så många som har varit med å sålt långtobak, men det har jag gjort dä. Det var stora rullar, så här tjocka, så här hög, sen var det gamla tanter som rökte sånt där, järnpipa å stoppa den där tobaken, sen blev det mindre rullar, nästan som en trådrulle, det var mesta åtgången på dom då. Det fanns ju män som rökte sånt å, men annars var det kvinnor som rökte sån där tobak."
- Cigarrer sålde vi.
- "Cigaretter också förstås".
- Hade ni nåt godis som barnen var efter?
- När dom gjorde karameller hade dom ju såna stora burkar som det var en tant på Strömbacka som gjorde. Carl Ärfströms mamma förresten. Choklad, kola å, tablettaskar, lakrits, bröstsocker, det är gamla saker dä.
- Jag tänkte fråga, till jul, köpte ni hem några speciella saker då i affären?
- Ja, vi fick fundera ut något som skulle passa som julklappar både för äldre och yngre, å så till barna som inte hade så mycket att köpa för å vi fick tänka på om det skulle finnas något som kostade något kring 15 och 25 öre så det skulle räcka till många saker, dom hade ju inte så mycket att köpa för. Dom var ju så glada när det räckte

till många saker naturligtvis, den där slanten.

- Vad var det för saker som kunde vara för det priset?

- Till mamma skulle dom köpa en fingerborg, nålbrev, eller något sånt där, å till småsyskona hittade vi alltid några småsaker, leksaker som var billiga, å till dom äldre fick vi väl också hitta på nånting som var billigt också.

- "Vi brukade skaffa hem silversaker och tennsaker som var så modern ett tag, husgeråd gick ju ganska mycke. Annars var det väl inte något märkvärdigt inte, såna där alldagliga saker som behövdes."

- Hade ni ett skyltfönster?

- "Nja, det var nog dåligt med det, vi ställde ju upp i hyllorna, plocka undan på tyghyllorna så det fanns plats då å plocka ihop det där som vi hade att bjuda på, så det var inte så märkvärdigt då. Det skulle vara lite extra i alla fall."

- Men ni hade fönster ändå?

- Jadå, vi hade två fönster, i de ena fönstret hade vi ju ..sakerna å i de andra hade vi nåt grant då som passa till julklappar då.

- Sen tänkte jag slutligen fråga om den förtjänst som ni fick för ert arbete i handelsboden, om det var bra betalt?

- "Nja, det var ungefär vad en vanlig arbetare tjäna, då var inte mer än så. Då var ju många som gick över, det fanns ju dom som gick på 1200 å lite mer som hade nåt befäl i masugn, var mästare eller vad dom kallades för, dom fick alltid lite mera betalt. Men annars så var det ju lågt, låg avlöning jämt."

- Ni nämnde nåt förut om hur mycket det var när ni kom hit.

- "Ja, hur mycket var det, var det sexhundra." Tvåhundrafemtio fick vi i månaden. "I månaden ja, men det vart väl en sexhundra per år, eller det vart sjuhundrafemtio då". Nä, nä, vi pratar bara tok nu här. "Jag hade femtio kronor ja, det hade jag i början men då fick jag ju maten

- på då, så då var femtio kronor rent då då."
- Jaha, var det när ni började uppe i Strömbacka?
 - "Ja, sen vart då mer undan för undan då."
 - När ni kom hit och hade 250 fick ni nånting billigare då som en förmån.
 - "Jodå, vi fick för inköpspris."
 - Å så hade vi ingen hyra inte, å så hade vi fri vedbrand.
 - "Då gjorde ju sitt till då."
 - Sen hade vi fritt lyse sen det blev elektricitet. Det var ju bara ljuspunkterna, lampa, för man förbrukade ju ingenting maskinellt inte, så då var ju förmåner som kostade pengar de också förstås.
 - Å telefonen hur var det med den?
 - Ja, telefonen hade vi ingenting, det var nog inte så mycket telefon för vår sak ä på den tiden inte. Då var inte så mycket folk som hade telefoner då inte.
 - "Det var på herrgården å så var det vi då, det var inte några flera.
 - Ja, då får jag väl säga tack så mycket.

*affär
Sauliusplats
Post
"Sjukstuga"
Gulhaudet*